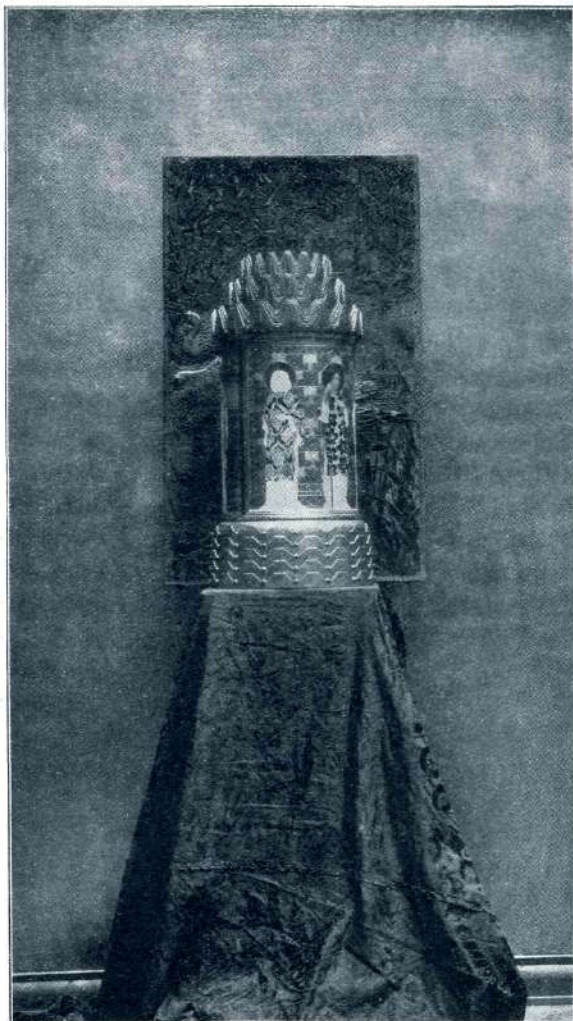

PROSVETNI DEL

JOZEF PLEČNIK: CIBORI

OTOKAR BŘEZINA

(STUDIJA)

TINE DEBELJAK

Otokar Březina pomeni ob svoji šestdesetletnici sinteze češkega duha, duhovni lik, kamor so se stekli vsi tvorni duhovi preteklosti in v katerem ima svoj vznik vsa sodobna češka kultura, obenem pa predstavlja tudi enega najvišjih vrhov, kamor se je kdaj pognala evropska umetnost. Ob šestdesetletnici, še bolj pa ob petdesetletnici, so Čehi z gotovostjo gledali v njem Nobelovega lavreata in pričakovali oficialne svetovne poklonitve njegovemu geniju, v čemer pa niso uspeli. Kljub temu je Březina našel pot v vse svetovne jezike in tako vsi kulturni rodovi uživajo tvornost njegovega duha. (Nemcem ga je med drugimi

predstavil tudi Werfel: *Vom Mittag nach Mitternacht, Musik der Quellen, München 1920.*)

Prvi dojem, ki ga je Březina napravil na Slovence, je bil sicer negativen: takoj po prvih zbirkah ga je odklonil E. Lampe kot sanjarskega dekadenta (Kat. Obzornik I [1897] 65. Lepslovje fin de siècle), toda že nekaj let — razmeroma zelo zgodaj! — ga je dokaj pravilno predstavil Grivec z analitičnim razborom njegove poezije v studiji: *Mističen cvet s češkega Parnasa* (Kat. Obzornik 1901,02). To je bila za tisti čas ena največjih in tudi najboljših studij o Březini. Intenzivneje pa smo ga začeli spoznavati šele v zadnjem desetletju in to po L. Z., kjer je njegove pesmi dozdej prevajal edino Albrecht (*Vigilije, 1918, Graditelji svetišča, Odgovori, 1928*), njegove eseje pa Gruden (*Cilji 1922, Množice 1923*) in Borko (*Večno hrepenenje 1928*), ki je o njem napisal tudi splošno karakteristiko (*Ob šestdesetletnici, 1928*); literarno historično ga je označil Burian (*1925*), obisk pri njem pa opisal F. Kozak (*1925*), kjer se je Březina poklonil Cankarju kot morda največjemu slovanskemu geniju na začetku XX. stoletja. V toliko smo Slovenci sprejeli od velikega češkega duha, vse premalo, ker baš novemu duhovnemu rodu bi mogel dati marsikaj od svojega globokega doumetja vesoljstva in od svoje velike, čiste umetniške tvornosti. Zato hočem, da v svoji informativni studiji govori večmoma pesnikova beseda.

Otokar Březina (psevdonim) se je rodil 15. septembra 1868 kot Vaclav Ignac Jebavý v Počatkih na južnem Češkem, ko je bil oče-čevljar star že 55 let. Starša sta mu umrla istočasno (v štirih dneh) l. 1890; to je bil največji dogodek njegove mladosti. Studiral je realko v bližnjem mestu Telč, značilnem po baročni arhitekturi, po maturi pa je šel kot učitelj na osnovno šolo v Novo Říše, malo mestece na Moravskem, kjer je šele mogel razviti vso svojo delavnost ob veliki biblioteki starodavnega premonstratskega samostana. Dasi je napravil izpit za meščanske šole, je vendar ostal na osnovni šoli v Novi Řiši do 1901. leta, ko se je preselil kot meščanski učitelj sprva na deško, pozneje na deklško šolo v Jaromeřice, kjer je ostal tudi po upokojenju 1925. leta. Tako skromno je bilo njegovo zunanje življenje, odtujeno od hrupnega sveta.

Že kot šestošolec v realki je pisal nacionalno patetične pesmi v provincialne liste, pozneje pa prozo, novele, historične in sodobne romane in obetal postati prozaik, za kar ga je usposabljala slikovitost opisov. Toda hipno se je zavedel svoje prave sile, sežgal že redakciji oddani sodobni roman in pisal le verze. Za vso literarno tvorbo pred prvo svojo zbirko pa odklanja vsako odgovornost, ko je javno v Njivi 1. II. 1896 doslovno izjavil: »umetniško odgovornost prevzemam šele za Skrivnostne daljave.« — Odslej je tiskal svoje pesmi v najrazličnejših listih: v dekadentskih, realističnih,